

Prof. dr hab. Wojciech Piątek

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,

Wydział Prawa i Administracji,

Zakład Postępowania Administracyjnego i Sądowoadministracyjnego

ORCID: 0000-0002-3494-1912

Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu o nadanie stopnia doktora

Streszczenie

Przedmiotem opracowania jest określenie sposobu odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego (k.p.a.) w postępowaniu o nadanie stopnia doktora. Rozważania prowadzone są w odniesieniu do czterech zagadnień szczegółowych, a mianowicie pozycji promotora, czynności postępowania wyjaśniającego, wymogów, jakim powinna odpowiadać decyzja w przedmiocie nadania stopnia doktora oraz jej sądowa kontrola. Orzecznictwo ani doktryna nie wypracowały sposobu sądowej kontroli decyzji zapadających w postępowaniach awansowych, które gwarantowałyby poszanowanie autonomii uczelni oraz prawa do sądu podmiotom mającym w rozstrzygnięciu sprawy interes prawny. Sztucznie wprowadzany obiektywizm w istocie rzeczy nie gwarantuje wyższego poziomu bronionych rozpraw doktorskich.

Słowa kluczowe: nadanie stopnia doktora, postępowanie administracyjne, doktorant, promotor, decyzja o nadaniu stopnia doktora.

Prof. dr hab. Wojciech Piątek

Department of Administrative and Administrative Judicial Procedure

Faculty of Law and Administration, Adam Mickiewicz University

ORCID: 0000-0002-3494-1912

**Appropriate application of the Code
of Administrative Procedure provisions
in the proceedings for the award
of a PhD degree****Summary**

The subject of this study is to determine the appropriate application of the Code of Administrative Procedure (CAP) provisions in proceedings for the award of a PhD degree. The considerations concern four specific matters: the supervisor's position, the discovery proceedings, the requirements that a decision on the award of a PhD degree must meet, and its judicial review. Neither case law nor legal doctrine has developed a method for judicial review of decisions on awarding PhD degrees that would guarantee respect for the autonomy of universities and the right to a court hearing for entities with a legal interest in the outcome of the case. Artificially introduced objectivity does not, in fact, guarantee a higher level of defended doctoral dissertations.

Keywords: awarding PhD degree, administrative proceedings, PhD student, supervisor, decision on awarding PhD degree.

1. Wprowadzenie

Nadrzędnym celem postępowań prowadzonych w sprawach awansów naukowych, niezależnie od przesłanek uzyskania kolejnych stopni, a nawet samej ich liczby, powinno być dążenie do poznania prawdy¹. Takim postępowaniem jest zespół czynności zmierzających do nadania stopnia doktora. W ten sposób świat nauki włącza młodego na ogół badacza do swojego grona. Na przestrzeni dziesięcioleci postępowanie to było kształtowane autonomicznie przez każdą z uczelni². Po dzień dzisiejszy utrzymują się w tej materii istotne różnice pomiędzy różnymi dyscyplinami wiedzy³. Zachowanie autonomii pozwala na uwzględnienie specyfiki poszczególnych dyscyplin, jak i umożliwia wyznaczanie wysokich standardów przez najlepsze ośrodki naukowe, za którymi powinny podążać te, które mają ambicję dorównania ich poziomowi.

Skupiając uwagę na rodzimej regulacji prawnej dotyczącej nadania stopnia doktora, zauważalna jest ewolucja zmierzająca do wtłoczenia tego procesu w ramy ogólnego postępowania administracyjnego⁴. Wyrazem tego jest brzmienie art. 178 ust. 3 p.s.w.n., który w zakresie nieuregulowanym odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. Z jednej strony, decyzja ustawodawcy znajduje swoje uzasadnienie w konieczności nadania uczestnikom tego postępowania uprawnień procesowych realizujących standard prawa do dobrej administracji, nie wyłączając kontroli instancyjnej oraz sądowej, podejmowanych w jego obrębie rozstrzygnięć. Z drugiej strony, zabieg taki skłania do sformułowania pytania o uwzględnienie specyfiki tego postępowania. Wyraża się ona w konieczności poszanowania

¹ Ten wzniosły, a zarazem jak najbardziej rzeczywisty cel prowadzenia badań naukowych został przypomniany w preambule do ustawy z dnia 20.7.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571 ze zm., dalej jako p.s.w.n.).

² J. Borkowski, Podstawy prawne nadawania stopni i tytułu, naukowych i w zakresie sztuki, a kontrola sądu administracyjnego w tych sprawach, w: red. J. Góral, *Ratio est anima legis. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Janusza Trzczińskiego*, Warszawa 2007, s. 145-151. Zob. też M. Sieniuc, *Jednostka w postępowaniach w sprawach nadania stopnia i tytułu naukowego. Studium z prawa administracyjnego procesowego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2019, lex/el.

³ W odniesieniu do wykształcenia prawniczego na uwagę zasługuje pozycja pod red. M. Kiliana zatytułowana *Modelle der Juristenausbildung in Europa – Eine Standortbestimmung*, Deutscher Anwaltverlag, Bonn 2010.

⁴ Pierwszą regulacją, która odsyłała przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r., poz. 1691, dalej jako: k.p.a.) był art. 29 ust. 1 ustawy z 12.9.1990 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych (Dz.U. 1990, Nr 65, poz. 386 ze zm.).

i ochrony wolności nauki, z czym łączy się dokonywanie ocen, wartościowanie, krytycyzm w myśleniu, a nadto uwzględnienia zwyczajów i tradycji akademickich, w tym autonomii uczelni. Na ile przenoszenie rozwiązań procesowych z ogólnego postępowania administracyjnego uwzględnia specyfikę czynności zmierzających do nadania stopnia doktora? Jakie konsekwencje ono za sobą pociąga?

Odpowiednie stosowanie k.p.a. w postępowaniu o nadanie stopnia doktora prowadzi do licznych wątpliwości teoretycznych i trudności natury praktycznej, które nie sprzyjają zwiększeniu poziomu obiektywizmu i transparentności podejmowanych czynności, a tym samym końcowego jego rezultatu. Celem niniejszego opracowania będzie identyfikacja przesłanek, które powodują w istocie trudności interpretacyjne, nie przekładając się na pokładane korzyści w postaci zwiększenia obiektywizmu podejmowanych czynności i transparentności prowadzonego postępowania. W efekcie finalnym sformułowane zostaną wnioski *de lege lata* oraz postulaty *de lege ferenda*. Zanim to jednak nastąpi, analizie poddany będzie sam mechanizm odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. do postępowania w sprawie nadania stopnia doktora. W dalszej kolejności podjęte zostaną rozważania dotyczące pozycji promotora i roli recenzentów w tym postępowaniu, decyzji o nadaniu stopnia doktora i jej sądowej kontroli.

2. Odpowiednie stosowanie przepisów prawa

Mechanizm odpowiedniego stosowania przepisów prawa polega na przeniesieniu regulacji z pierwszego zakresu odniesienia, właściwego dla danego przepisu, do drugiego obszaru, ustalonego w przepisie odsyłającym⁵. Ma on charakter posiłkowy względem podstawowego unormowania. Nie przybiera jednolitego charakteru⁶. Od wielu już lat podnosi się, że może on

⁵ A. Błachnio-Parzych, Przepisy odsyłające systemowo (wybrane zagadnienia), Państwo i Prawo 2003, z. 1, s. 46, M. Hauser, Odesłania w postępowaniu przed TK, Warszawa 2008, s. 43-44.

⁶ O ile art. 29 ust. 1 ustawy o tytule naukowym i stopniach naukowych, a w ślad za nim art. 29 ust. 1 ustawy z 14.3.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 r., poz. 1789 ze zm.) stanowił o odpowiednim stosowaniu przepisów k.p.a. nie tylko w postępowaniach dotyczących nadania stopnia naukowego albo tytułu naukowego, lecz także ograniczenia, zawieszenia i pozbawienia uprawnienia do nadania stopnia naukowego, o tyle art. 178 ust. 3 p.s.w.n. stanowi ogólnie o odpowiednim stosowaniu k.p.a. we wskazanych postępowaniach.

mieć trojaką postać, a mianowicie stosowania wprost, ze zmianami albo odmowy zastosowania danych postanowień⁷. Czynnikiem decydującym są stopień uregulowania w obrębie drugiego zakresu odniesienia, do którego inne przepisy mają znajdować zastosowanie oraz specyfika materii, w tym realizowane cele oraz rezultaty, które powinny zostać osiągnięte. W praktyce wskazówki te nie niwelują licznych wątpliwości interpretacyjnych. Odpowiednie stosowanie prawa jest zabiegiem wygodnym dla prawodawcy, pozwalającym na skrócenie regulowanej materii oraz przynajmniej częściową eliminację luk konstrukcyjnych. Nie jest ono komfortowe dla podmiotów stosujących prawo, ponieważ nie daje jednoznacznej odpowiedzi odnośnie sposobu przeniesienia regulacji z pierwszego do drugiego zakresu odniesienia. Dowodem tego jest orzecznictwo sądów administracyjnych⁸ oraz poglądy wypowiedziane w doktrynie na tle postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora⁹.

Postępowanie to w p.s.w.n. zostało uregulowane w szcztątkowym zakresie. Art. 189 ust. 1 p.s.w.n. stanowi o jego wszczęciu na wniosek, do którego dołączana jest rozprawa doktorska oraz opinia promotora. W dalszych przepisach mowa jest o wyznaczeniu recenzentów¹⁰, dopuszczeniu do obrony (możliwym po uzyskaniu pozytywnych recenzji od co najmniej 2 recenzentów¹¹), powołaniu komisji doktorskiej¹², trybie odwoławczym od decyzji o odmowie nadania stopnia doktora¹³, a nadto nadzwyczajnych trybach postępowania administracyjnego¹⁴. Przedstawione wyżej regulacje określają poszczególne etapy postępowania w sprawie nadania stopnia doktora oraz specyficzny krąg podmiotów w nim uczestniczących.

⁷ J. Nowacki, „Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, Państwo i Prawo 1964, z. 3, s. 370-371.

⁸ Wyrok NSA z 18.1.2023 r., sygn. III OSK 1540/22, CBOSA; wyrok NSA z 26.11.2024 r., sygn. III OSK 5626/21, CBOSA.

⁹ Na uwagę zasługuje spostrzeżenie J.P. Tarno, że w drodze odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. nie może ulec zmianie charakter organu prowadzącego postępowanie, tryb postępowania wyjaśniającego, ograniczenie czynnego udziału strony do form przewidzianych w ustawie, tajność przy podejmowaniu decyzji. Zob. J.P. Tarno, Rola odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. w postępowaniach w sprawach stopni naukowych (wybrane zagadnienia), Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2011, z. 6, s. 19.

¹⁰ Art. 190 ust. 2 p.s.w.n.

¹¹ Art. 191 ust. 1 p.s.w.n.

¹² Art. 192 ust. 1 p.s.w.n.

¹³ Art. 193 ust. 1 p.s.w.n.

¹⁴ Art. 194-195 p.s.w.n.

Jednocześnie ustawodawca zakłada i dopuszcza występowanie odrębności procesowych w poszczególnych podmiotach doktoryzujących, przenosząc znaczną część regulacji na poziom aktów wewnętrznych uczelni¹⁵. Dotyczą one m.in. sposobu wyznaczenia i zmiany promotora, wyboru recenzentów, trybu złożenia rozprawy doktorskiej oraz powołania i zakresu działania komisji doktorskiej. W uzasadnieniu dla tak szerokiego zakresu przekazania kompetencji podmiotom doktoryzującym wskazano jedynie ogólnie na zwiększenie poziomu autonomii programowej jednostek mających uprawnienia do nadawania stopnia doktora¹⁶. Podejmując próbę identyfikacji głębszego zamierzenia ustawodawcy wskazano w doktrynie, że celem przeniesienia kompetencji prawotwórczych na poziom uczelni było dostosowanie wymogów uzyskania stopnia doktora do specyfiki i oczekiwań poszczególnych gałęzi nauki oraz dyscyplin¹⁷. Działanie w tym kierunku wymagałoby daleko bardziej pogłębionej analizy zarówno co do definicji samego celu wprowadzanych zmian, sposobów jego osiągnięcia oraz konsekwencji dla podmiotów doktoryzujących uczestników postępowań awansowych, a także interesariuszy zewnętrznych, w tym pracodawców wypromowanych doktorów¹⁸. Istotne znaczenie odgrywa także materia przenoszona na obszar prawa wewnątrzuczelnianego. Przemysłany podział pomiędzy regulację obowiązującą na poziomie ogólnokrajowym oraz w ramach poszczególnych jednostek naukowych jest kluczowym warunkiem spójnej i racjonalnej konstrukcji postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora. Pozwoliłby on z jednej strony na uwzględnienie wspomnianej specyfiki poszczególnych dyscyplin, a z drugiej strony na zapewnienie porównywalnych i wysokich wymagań do uzyskania stopnia doktora.

W rzeczywistości uczelnie skorzystały z przysługującej im autonomii, czego dowodem są liczne odmienności w postępowaniu, którego przedmiotem jest nadanie stopnia doktora. Dla ich zobrazowania do porów-

¹⁵ Art. 192 ust. 2 p.s.w.n.

¹⁶ Zob. uzasadnienie projektu p.s.w.n., VIII kadencja, druk 446 <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2446> (dostęp dnia 22.12.2024).

¹⁷ D. Dajnowicz-Piesiecka, Ł. Kierznowski, Awanse naukowe młodych naukowców (perspektywy i wyzwania), Państwo i Prawo 2022, z. 5, s. 121.

¹⁸ Jak zauważyli D. Dajnowicz-Piesiecka i Ł. Kierznowski, różna ranga stopnia doktora ze względu na podmiot, który go nadał nie byłaby korzystna zważywszy na to, że większość doktorów pracuje poza systemem szkolnictwa wyższego i nauki. Zob. Dajnowicz-Piesiecka, Ł. Kierznowski, Awanse naukowe..., s. 121.

nania wybrano regulacje obowiązujące na Uniwersytetach: Warszawskim (UW)¹⁹, Jagiellońskim (UJ)²⁰, Gdańskim (UG)²¹, im. Adama Mickiewicza (UAM)²², SWPS Uniwersytecie Humanistycznospołecznym (SWPS)²³ oraz na Politechnice Warszawskiej (PW)²⁴. Analizą objęto sposób wyznaczenia promotora i recenzentów, powołania komisji doktorskiej, obowiązku złożenia egzaminów doktorskich, a także trybu odwoławczego od rozstrzygnięć w przedmiocie nadania stopnia doktora.

Do wyznaczenia promotora na wymienionych uczelniach dochodzi w drodze uchwały senatu albo właściwej rady naukowej dyscypliny. Jedynie na UW w przypadku doktorantów realizujących kształcenie w szkole doktorskiej promotora wyznacza właściwa Rada Szkoły Doktorskiej²⁵. Poza tym, oprócz promotora oraz promotora pomocniczego dopuszczalne jest wyznaczenie dodatkowych promotorów²⁶, spośród których przynajmniej jeden powinien być zatrudniony na UW albo w innej jednostce współtwo-

¹⁹ Uchwała nr 157 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z 29.6.2022 r. w sprawie określenia sposobu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora oraz stopnia doktora habilitowanego na Uniwersytecie Warszawskim, dalej zwana uchwałą UW <https://monitor.uw.edu.pl/Lists/Uchway/Attachments/6245/M.2022.159.U.157.pdf> (dostęp 22.12.2024).

²⁰ Załącznik do uchwały 51/V/2023 Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z 31.5.2023 r. Procedura nadawania stopni naukowych na Uniwersytecie Jagiellońskim, dalej zwana uchwałą UJ https://bip.uj.edu.pl/documents/1384597/153652418/uchw_nr_51__2023_zal_2.pdf/b395c01f-f2cf-48dd-9b31-088bf1eb1314 (dostęp 22.12.2024).

²¹ Załącznik do uchwały Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z 26.9.2019 r., nr 121/19 Sposób Postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora w Uniwersytecie Gdańskim, dalej zwana uchwałą UG https://bip.ug.edu.pl/sites/default/files/nodes/akty_normatywne/90919/files/dr_procedura.pdf (dostęp 22.12.2024).

²² Uchwała nr 133/2020/2021 Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z 28.6.2021 r. dotycząca określenia sposobu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora, dalej zwana uchwałą UAM https://bip.amu.edu.pl/__data/assets/pdf_file/0020/239231/US-133-2020-2021.pdf (dostęp 22.12.2024).

²³ Załącznik do uchwały nr 61/2021 Senatu SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego z 17.9.2021 r. Regulamin przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora w SWPS Uniwersytecie Humanistycznospołecznym, dalej zwana uchwałą SWPS https://swps.pl/images/DOKUMENTY/INSTYTUTY/regulamin_przeprowadzania_postepowan_61_2021.pdf (dostęp 22.12.2024).

²⁴ Załącznik do uchwały 321/L/2023 Senatu Politechniki Warszawskiej z 29.3.2023 r. Sposób postępowania w sprawie nadania stopnia doktora, dalej zwana uchwałą PW <https://www.bip.pw.edu.pl/var/pw/storage/original/application/6473cd1677cdb9d-63c12f727939b9ff99.pdf> (dostęp 22.12.2024).

²⁵ § 8 ust. 3 uchwały UW.

²⁶ W uchwale UJ sprecyzowano, że promotorów może być nie więcej niż dwóch.

rzącej szkołę doktorską z UW, albo posiadać status pracownika emerytowanego tej uczelni²⁷. W odniesieniu do promotora na UW wprowadzone zostały dodatkowe względem art. 190 ust. 4 p.s.w.n. wymagania w postaci wyróżniania się uznanym krajowym lub międzynarodowym dorobkiem naukowym, w tym publikacyjnym w recenzowanych czasopismach i wydawnictwach naukowych o uznanej renomie²⁸. Z kolei w regulacji prawnej obowiązującej na UJ znalazło się postanowienie wyłączające promotora będącego członkiem właściwej rady dyscypliny od udziału w podejmowanych przez nią czynnościach w postępowaniu o nadanie stopnia doktora dotyczącego kandydata, którego rozprawa była przygotowywana pod jego opieką naukową²⁹.

Istotne odmienności dotyczą sposobu wyznaczenia recenzentów. Tak jak promotorzy, recenzenci wybierani są w drodze uchwał senatów albo właściwych rad naukowych dyscypliny. Na UAM do ich wyznaczenia dochodzi po zasięgnięciu opinii promotora³⁰. Na UJ kandydatury są przedstawiane przez przewodniczącego albo członków rady dyscypliny³¹. Na UW kandydaci zgłaszani są przez przewodniczącego rady naukowej, komisję doktorską, co najmniej trzech członków rady z tytułem profesora albo ze stopniem naukowym doktora habilitowanego, albo specjalną komisję powołaną przez radę naukową do spraw zgłaszania kandydatów na recenzentów³². Do wyznaczenia recenzentów na UW może także dojść w drodze losowania z puli recenzentów w danej specjalizacji, określonej uchwałą rady naukowej³³. W SWPS kandydata na recenzenta może zaproponować każdy członek rady naukowej instytutu będący profesorem lub profesorem uczelni³⁴. W aktach prawnych obowiązujących na UG i PW nie doprecyzowano, kto jest uprawniony do zgłaszania kandydatów na recenzentów.

²⁷ § 8 ust. 1 i 6 uchwały UW.

²⁸ § 9 ust. 1 uchwały UW.

²⁹ § 6 ust. 4 uchwały UJ.

³⁰ § 13 ust. 2 uchwały UAM.

³¹ § 7 ust. 2 uchwały UJ.

³² § 19 ust. 1-3 uchwały UW.

³³ § 19 ust. 4 uchwały UW.

³⁴ § 20 ust. 4 uchwały SWPS. Na uwagę zasługuje rozbudowana regulacja dotycząca zachowania bezstronności przez recenzentów. Stosownie do § 19 ust. 1 uchwały SWPS, recenzent powinien posiadać dorobek naukowy i doświadczenie pozwalające na sporządzenie rzetelnej recenzji rozprawy doktorskiej.

Różnice występują również w odniesieniu do powoływania komisji doktorskich i odbywania przez doktorantów egzaminów doktorskich. Na PW powołanie komisji doktorskiej nie jest obligatoryjne³⁵. Co istotne, w jej skład może wchodzić promotor³⁶. Na SWPS, jeżeli dojdzie do powołania 7-osobowej komisji doktorskiej, udział w jej pracach recenzentów oraz promotora jest obligatoryjny³⁷. Tożsame unormowanie obowiązuje na UG³⁸. Jedyna różnica w stosunku do regulacji obowiązujących na SWPS i UG, jaka występuje na UAM, dotyczy liczebności komisji doktorskiej, która powinna się składać z co najmniej 8 członków, w tym recenzentów oraz promotora³⁹. Na UW o powołaniu komisji doktorskiej liczącej od 7 do maksymalnie 21 członków decyduje rada naukowa. Komisja może mieć charakter doraźny do danego postępowania, albo stały, wyznaczony czasem trwania kadencji rady⁴⁰. Promotor wchodzi w skład komisji doktorskiej z mocy prawa po zdaniu egzaminów doktorskich przez kandydata⁴¹. Na UJ prawodawca uczelniany użył trybu oznajmującego w przedmiocie czynności podejmowanych przez komisję z czego pośrednio wynika, że powołanie tej komisji jest obligatoryjne⁴². W jej co najmniej 9-osobowy skład nie może wejść promotor⁴³.

Egzaminy doktorskie nie zostały przewidziane we wszystkich regulacjach prawnych poddanych analizie uczelni. Nie ma ich na UAM, UJ ani SWPS. Na PW doktorant jest obowiązany do złożenia egzaminu doktorskiego z zakresu objętego tematyką rozprawy doktorskiej⁴⁴. Taka sama regulacja obowiązuje na UG⁴⁵. Na UW są jeden albo dwa egzaminy doktorskie. O ich liczbie i zakresie materiału decyduje komisja doktorska,

³⁵ Jeżeli do niego dojdzie, to zgodnie z § 3 pkt 2 uchwały PW, powinna ona liczyć 8 członków, w tym 5 osób zatrudnionych w PW oraz 3 recenzentów.

³⁶ § 3 pkt 2 uchwały PW.

³⁷ § 22 ust. 3 pkt 1 i 2 uchwały SWPS.

³⁸ § 24 ust. 1 pkt 2 i 3 uchwały UG.

³⁹ § 14 ust. 3 pkt 2 i 3 uchwały UAM.

⁴⁰ § 16 ust. 1-3 uchwały UW.

⁴¹ § 16 ust. 6 uchwały UW.

⁴² Zgodnie z § 9 ust. 1 uchwały UJ, czynności w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora wykonuje komisja wyznaczona przez radę dyscypliny.

⁴³ § 9 ust. 10 uchwały UJ.

⁴⁴ W tym celu zgodnie z § 3 pkt 11 uchwały PW powoływana jest 3-osobowa komisja, która może zaprosić na swoje posiedzenie promotora, lecz bez prawa głosu.

⁴⁵ § 27 ust. 1 uchwały UG.

przed którą się one odbywają⁴⁶. Na UJ osobny egzamin przeprowadzany jest z nowożytnego języka obcego, jeżeli kandydat nie dołączy do wniosku o wszczęcie przewodu doktorskiego certyfikatu znajomości języka obcego na poziomie co najmniej B2⁴⁷. Obowiązek złożenia tego egzaminu wynika już z art. 186 ust. 1 pkt 2 p.s.w.n. Przywołana regulacja obowiązująca na UJ powiela brzmienie ustawy.

Wszystkie spośród poddanych analizie aktów prawnych wyraźnie przewidują tryb odwoławczy od podejmowanych rozstrzygnięć. Ma to miejsce na PW⁴⁸, SWPS⁴⁹, UW⁵⁰, UG⁵¹, UJ⁵² oraz UAM⁵³. Postanowienia w tej materii są powtórzeniem regulacji art. 193 p.s.w.n., co z punktu widzenia prawidłowej legislacji, w tym nie tylko unikania powielania tych samych treści, lecz także komunikatywności i spójności regulacji prawnej nie zasługuje na aprobatę. Prawodawcy uczelniani dosyć często decydują się na taki zabieg legislacyjny, co zwiększa objętość obowiązujących aktów⁵⁴.

Z przedstawionych uregulowań wynika, że poziom odmienności pomiędzy przebiegiem postępowań w przedmiocie nadania stopnia doktora, toczących się na różnych uczelniach jest zauważalny. Odnosi się on nie tylko do kwestii ustrojowo-organizacyjnych, jak liczebność komisji doktorskich, lecz także związanych z przebiegiem postępowania. Dotyczy to udziału promotora w pracach komisji, sposobu wyznaczenia recenzentów

⁴⁶ § 24 ust. 1-3 uchwały UW.

⁴⁷ § 4 ust. 5-6 uchwały UJ.

⁴⁸ Zgodnie z § 7 ust. 3 uchwały PW, od decyzji o odmowie nadania stopnia przysługuje odwołanie do Rady Doskonałości Naukowej za pośrednictwem rady naukowej dyscypliny.

⁴⁹ § 29 ust. 1 uchwały SWPS stanowi o odwołaniu od decyzji o nadania stopnia doktora do Rady Doskonałości Naukowej za pośrednictwem rady naukowej instytutu, która wydała decyzję.

⁵⁰ § 29 ust. 1 uchwały UW, który stanowi o odwołaniu do Rady Doskonałości Naukowej od decyzji o odmowie nadania stopnia doktora za pośrednictwem rady naukowej.

⁵¹ § 33 uchwały UG, który stanowiąc o odwołaniu od decyzji o odmowie nadania stopnia do Rady Doskonałości Naukowej odsyła do trybu uregulowanego w s.w.n.

⁵² § 11 ust. 12 uchwały UJ, zgodnie z którym na decyzję o odmowie nadania stopnia doktora kandydatowi przysługuje odwołanie do Rady Doskonałości Naukowej za pośrednictwem rady dyscypliny w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji.

⁵³ § 19 ust. 1 uchwały UAM stanowi wyraźnie, że stopień doktora nadawany jest przez radę naukową dyscypliny w formie decyzji administracyjnej. Od decyzji odmownej stosownie do § 19 ust. 3 uchwały UAM przysługuje odwołanie do Rady Doskonałości Naukowej.

⁵⁴ Niestety trafnym jest spostrzeżenie M. Wojtunia, że uczelnie nie dysponując wyspecjalizowanym aparatem legislacyjnym, nie odnalazły się w roli prawodawcy. Zob. M. Wojtuń, *Sprawiedliwość proceduralna w postępowaniach awansowych*, Państwo i Prawo 2021, z. 2, s. 13.

czy też konieczności złożenia przez kandydata egzaminu (egzaminów) doktorskiego. Uczelnie uczyniły realny użytek z przyznanej im autonomii. Pytanie, czy powinna ona na tak dużą skalę występować w materii procesowej. Mówiąc inaczej, czy to właśnie uregulowania proceduralne nie powinny być spoiwem wyznaczającym kręgosłup całego postępowania przy jednoczesnym uwzględnieniu odmienności materialnoprawnych, przede wszystkim dotyczących przesłanek nadania stopnia doktora w dyscyplinach społecznych, humanistycznych czy technicznych?

Nie dostrzegam wystarczających racji przemawiających za tym, aby w jednym podmiocie doktoryzującym kandydat był zobowiązany do złożenia egzaminu bądź egzaminów doktorskich, a w innym już nie. Nie jest także uzasadnionym utrzymywanie daleko idących różnic w udziale promotora w postępowaniu o nadanie stopnia doktora⁵⁵. Jednolitość regulacji procesowej sprzyjałaby zachowaniu zasady równości wobec prawa kandydatów do stopnia doktora. Dawałaby większą szansę na utrwalenie się jednolitej praktyki stosowania prawa, w tym wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych. W postępowaniu, w którym istotną rolę odgrywa wartościowanie, krytycyzm w myśleniu oraz dokonywanie ocen, jednoznaczność regulacji procesowej przekłada się na poziom jego transparentności. Stabilne i jednakowe w swojej treści regulacje procesowe w wyraźniejszy sposób wyznaczałyby prawa i obowiązki uczestników tego postępowania oraz ich wpływ na końcowy jego rezultat. W konsekwencji, regulacja procesowa ma istotne znaczenie dla zewnętrznego postrzegania przebiegu tego postępowania w kategoriach bezstronności i równości wobec prawa.

3. Szczegółowe zagadnienia na tle odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu o nadanie stopnia doktora

Różnice, które wynikają z przedstawionych regulacji prawa wewnętrznego wybranych uczelni dotyczą pozycji procesowej promotora w postępowaniu

⁵⁵ Jak zauważyła M. Gurdek, różnice w przebiegu postępowania i wymaganiach formułowanych względem kandydata do stopnia naukowego mogą prowadzić do „turystyki” naukowej w pogoni za ośrodkami, w których są one dla niego najłagodniejsze. Zob. M. Gurdek, Sposób procedowania w razie otrzymania dwóch negatywnych recenzji w przewodzie doktorskim, *Roczniki Administracji i Prawa* 2023, z. 4, s. 276.

o nadanie stopnia doktora, a także sposobu wyznaczenia oraz uprawnień recenzentów. Na uwagę zasługuje nadto podjęcie decyzji w przedmiocie nadania stopnia doktora, w tym sporządzenie uzasadnienia oraz jej sądowa kontrola. Wymienione zagadnienia są asumptem do dalszej analizy, w obrębie której obok obowiązującej regulacji prawnej uwzględnione zostaną szczególne uwarunkowania postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora, o których mowa była we wstępie.

3.1. Pozycja procesowa promotora

W obecnym stanie prawnym ustawodawca niezwykle oszczędnie uregulował pozycję promotora rozprawy doktorskiej. P.s.w.n. o promotorze stanowi w kontekście wynagrodzenia za wypromowanie doktora⁵⁶ oraz zakazu sprawowania opieki promotorskiej, jeżeli promotor w okresie ostatnich 5 lat sprawował opiekę nad czterema doktorantami skreślonymi z listy na skutek negatywnych ocen śródkresowych bądź negatywnych recenzji uniemożliwiających przeprowadzenie obron u dwóch doktorantów⁵⁷. Znamienne jest, że p.s.w.n. milczy na temat promotora w kontekście samego postępowania o nadanie stopnia doktora. W poprzednio obowiązującym stanie prawnym promotor uprawniony był do udziału w głosowaniach dotyczących poszczególnych czynności przewodu doktorskiego, w tym przyjęcia rozprawy i dopuszczenia kandydata do obrony, przyjęcia obrony, a także nadania stopnia doktora⁵⁸. Nie oznacza to, że w aktualnym stanie prawnym został on z tego postępowania wyeliminowany. Unormowanie dotyczące jego uprawnień i obowiązków zostało przeniesione na poziom aktów wewnętrznych uczelni. Z przedstawionych powyżej uregulowań wynika znaczny stopień zróżnicowania, poczynszy od wyeliminowania udziału promotora w pracy komisji doktorskiej i rady dyscypliny⁵⁹, a skończywszy na formułowaniu przez promotora opinii w przedmiocie wyznaczenia recenzentów⁶⁰.

⁵⁶ Art. 184 ust. 2 p.s.w.n.

⁵⁷ 190 ust. 6 p.s.w.n.

⁵⁸ Art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2016 r., poz. 882 ze zm., dalej jako u.s.n.).

⁵⁹ § 6 ust. 4 i 9 ust. 10 uchwały UJ.

⁶⁰ § 13 ust. 2 uchwały UAM.

W orzecznictwie sądowym promotor traktowany jest jako podmiot podlegający wyłączeniu z mocy odpowiedniego stosowania przepisów art. 24 § 1 pkt 4 k.p.a.⁶¹. Ze stanowiskiem tym łączy się treść uzasadnienia projektu p.s.w.n., w którym znalazło się zaskakujące stwierdzenie o tym, że „projektowana ustawa zwiększa współodpowiedzialność promotora za sukces kandydata do stopnia w przygotowaniu rozprawy doktorskiej”⁶². W ślad za orzecznictwem i ustawodawcą, tożsamy pogląd zaczęło prezentować Ministerstwo Nauki⁶³.

Przedstawiona argumentacja nie uwzględnia roli promotora w postępowaniu o nadanie stopnia doktora, specyfiki tego postępowania ani obowiązujących tradycji akademickich. Zapoznając się z przedstawionym orzecznictwem sądowym można odnieść wrażenie, że umknęło uwadze sądów oraz Ministerstwa Nauki, że promotor nie pisze doktoratu, a jedynie sprawuje opiekę naukową nad jego przygotowaniem⁶⁴. Zadaniem promotora nie jest doprowadzenie do wypromowania doktoranta, tylko udzielenie jemu wsparcia merytorycznego, przede wszystkim metodologicznego, przy pracy nad tworzeniem doktoratu. Rola promotora kończy się z momentem sporządzenia przez niego opinii o rozprawie⁶⁵. Nie istnieją prawne przeszkody ku temu, aby w dalszej części toczącego się przewodu mógł on pełnić funkcję członka komisji doktorskiej⁶⁶. Ocena przebiegu obrony rozpra-

⁶¹ Wyrok WSA w Warszawie z 9.11.2022 r., sygn. II SA/Wa 1018/22, CBOSA.

⁶² Uzasadnienie projektu p.s.w.n., VIII kadencja, druk 446 <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2446> (dostęp dnia 22.12.2024).

⁶³ Zdaniem Ministerstwa Edukacji i Nauki wyrażonym w piśmie z 31.10.2023 r., nr DN-WAN.770.88.2023.SP, skierowanym do Rektorki UAM, promotor w aktualnym stanie prawnym powinien być wyłączony od udziału w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora. Tak samo zob. pismo Ministerstwa Edukacji i Nauki z 4.7.2023 r., nr DN-WAN.770.61.2023.SP, skierowane do Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

⁶⁴ Art. 190 ust. 1 p.s.w.n.

⁶⁵ O jej sporządzeniu stanowi art. 189 ust. 1 p.s.w.n. Pozytywna opinia promotora jest dołączana do wniosku o wszczęcie postępowania awansowego.

⁶⁶ Nie sposób zaakceptować stanowiska, jakoby z faktu, że rola promotora kończy się wraz ze sporządzeniem pozytywnej opinii o rozprawie doktorskiej nie mógł on brać udziału w dalszych czynnościach przewodu doktorskiego. Wprost przeciwnie, skoro przestaje on pełnić funkcje promotorskie, może wchodzić w skład komisji doktorskiej. Odmienne zob. pismo Ministerstwa Edukacji i Nauki z 4.7.2023 r., nr DN-WAN.770.61.2023.SP, skierowane do Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Zob. też Ł. Kierznowski, *Stopnie naukowe i stopnie w zakresie sztuki. Komentarz*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2021, s. 163-165.

wy doktorskiej nie jest tym samym, co ocena rozprawy⁶⁷. Poza tym, jedną z wyróżnianych w doktrynie cech charakteryzujących postępowania awansowe jest łączenie ról procesowych⁶⁸. Zakończenie postępowania nadaniem stopnia jest przede wszystkim sukcesem wypromowanego doktora, a w dalszej kolejności tych wszystkich, którzy pomogli w jego osiągnięciu. W sferze naukowej promotor po wypromowaniu doktoranta nie uzyskuje kolejnego stopnia ani tytułu⁶⁹. Trudno zgodzić się ze stanowiskiem, że skoro ustawodawca zrezygnował z regulacji uprawniającej promotora do głosowania w czynnościach przewodu doktorskiego, to należy mechanicznie stosować przepisy k.p.a. o wyłączeniu pracownika. Z przeniesienia regulacji o promotorze na obszar uczelniany nie należy wyciągać wniosków, które nie znajdują oparcia w prawie. Zarówno na obszarze poprzednich uregulowań, jak i p.s.w.n. intencją ustawodawcy jest zachowanie obiektywizmu postępowań awansowych⁷⁰. Upatrywanie w promotorze osoby stronnictwej i formułowanie na poparcie tej tezy argumentacji dotyczącej wynagrodzenia za obronę rozprawy doktorskiej stanowi wyraz braku zaufania, a wręcz podejrzliwości co do tego, że będzie się on zachowywał niezgodnie ze standardami akademickimi, na szczycie których znajduje się wspomniane na wstępie dążenie do prawdy. Pomijając okoliczność, że nie sposób promotora przypisać do którejkolwiek z kategorii podmiotów z art. 24 § 1 pkt 4 k.p.a.⁷¹, kontrowersyjny w swojej treści tok rozumowania jest dowodem do jakich nieporozumień może doprowadzić nieumiejętne korzystanie z techniki odpowiedniego stosowania przepisów prawa.

Promotor w postępowaniu doktorskim występuje w różnych rolach, przedstawiając sylwetkę naukową doktoranta oraz uczestnicząc w nastę-

⁶⁷ Nie jest trudno wyobrazić sobie sytuację, w której pomimo bardzo dobrej pracy wynik obrony będzie negatywny z różnych powodów, w tym braku należytego przygotowania doktoranta, braku prawidłowych odpowiedzi na zadane pytania, które niekoniecznie muszą dotyczyć samej tylko tematyki rozprawy.

⁶⁸ P. Dańczak, *Postępowanie jurysdykcyjne szczególne w sprawach zakładowych na przykładzie wybranych aspektów postępowań administracyjnych z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki*, w: red. G. Łaszczyca, A. Matan, *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Tom IV. Postępowania autonomiczne i szczególne. Postępowania niejurysdykcyjne*, Warszawa 2021, s. 843.

⁶⁹ Wypromowanie doktoranta nie stanowi już warunku do ubiegania się o tytuł naukowy profesora. Tak było na gruncie nieobowiązującego już art. 26 ust. 1 pkt 3 lit. a u.s.n.

⁷⁰ Odmienne zob. pismo Ministerstwa Edukacji i Nauki z 31.10.2023 r., nr DN-WAN.770.88.2023.SP, skierowane do Rektorki UAM.

⁷¹ Promotor nie jest świadkiem, biegłym, czy też przedstawicielem doktoranta.

pujących kolejno po sobie czynnościach przewodu doktorskiego, w tym w pracach komisji doktorskiej. Pomijając mało komfortową dla promotora i wszystkich członków komisji sytuację, w której nie może on uczestniczyć w niejawnych etapach postępowania doktorskiego⁷² jako osoba rzekomo stronnicza⁷³, komisja doktorska traci w ten sposób ze swojego grona podmiot, który dysponuje największą wiedzą na temat sposobu i stylu w jakim została przygotowana rozprawa doktorska. Poziom obiektywizmu wzrasta wówczas jedynie pozornie. Nawet bowiem w sytuacji skrajnej, w której promotor wypowiadałby pozytywne, czy też negatywne uwagi pod adresem doktoranta, ma on tylko jeden głos w ramach komisji. Trudno przy tym założyć, aby członkowie komisji nie potrafili oddzielić tych informacji, które są im potrzebne do podjęcia decyzji w przedmiocie nadania stopnia od uwag o charakterze nieistotnym, nacechowanych wysokim poziomem subiektywizmu. Co istotne, silne zaangażowanie emocjonalne promotora w przebieg i końcowy rezultat postępowania, przynajmniej w ramach mojej praktyki jako wielokrotnego członka komisji doktorskich zdarzało się niezwykle rzadko. Nie powinno ono wobec tego stanowić uzasadnienia dla tak daleko idącego ograniczenia udziału promotora w postępowaniu o nadanie stopnia doktora.

3.2. Postępowanie dowodowe w przedmiocie nadania stopnia doktora

Specyfika postępowania, o którym mowa, wyraża się w środkach dowodowych mających w nim zastosowanie. Ustawodawca sam zadecydował, że oprócz materiału przedstawionego przez kandydata do stopnia naukowego są nimi tylko recenzje, które mogą zostać sporządzone przez osoby mające fachową wiedzę w danej dziedzinie. W art. 190 ust. 2 p.s.w.n. ustalona została konkretna liczba recenzentów w liczbie trzech. Powoływanie kolejnych recenzentów czy też redukcja ich liczby do jednego bądź dwóch nie znajduje oparcia w obowiązującej regulacji. Niezależnym od sporządzenia recenzji uprawnieniem recenzenta jest członkostwo w komisji doktorskiej, co łączy się z prawem głosowania nad uchwałą o wystąpieniu do rady

⁷² Sytuacja taka występuje na UJ. Zob. § 6 ust. 4 oraz § 9 pkt 10 uchwały UJ.

⁷³ Wszystko to dzieje się na oczach doktoranta, który także zdaje sobie wówczas sprawę z roli promotora jaka została jemu nadana przez praktykę stosowania prawa, a także wszystkich, którzy uczestniczą w jawnej części obrony rozprawy doktorskiej.

dyscypliny o nadanie stopnia doktora⁷⁴. Co istotne, z mocy art. 191 ust. 1 p.s.w.n. do obrony może zostać dopuszczona jedynie osoba, która uzyskała pozytywne opinie od co najmniej dwóch recenzentów. Treść dwóch negatywnych recenzji z mocy prawa przesądza o końcowym wyniku postępowania. W ten sposób dochodzi do wyłączenia dalszych czynności postępowania dowodowego celem ustalenia stanu faktycznego sprawy⁷⁵. Recenzje są przejawem oceny recenzenta dotyczącej wkładu doktoranta w rozwój nauki⁷⁶. Formę recenzjom nadają wyłącznie recenzenci. Nie istnieje w tej materii żaden wzór ani formularz⁷⁷. Recenzje nie są prawidłowe albo nieprawidłowe, tylko uzasadnione albo nieuzasadnione⁷⁸. Recenzja negatywna nie jest automatycznie wyrazem stronniczości recenzenta. W postępowaniu doktorskim nie ma możliwości konfrontowania recenzentów. Wszystko to przemawia za ostrożnym przenoszeniem na grunt postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora przepisów k.p.a. o biegłym.

Nie przesądzając, czy właściwym jest określanie recenzentów mianem *quasi-biegłych*⁷⁹, wyłączanie ich od głosowania nad nadaniem stopnia doktora w oparciu o art. 24 § 1 pkt 4 k.p.a., tak samo jak w przypadku promo-

⁷⁴ Jak zauważyli M. Bogusz i M. Jędrzejczak, członkostwo recenzenta w komisji i prawo do udziału w głosowaniu stanowią od wielu lat trwałe element akademickiej tradycji w procedurach awansowych. Zob. M. Bogusz, M. Jędrzejczak, Zagadnienie wyłączenia członka organu doktoryzującego i członka komisji doktorskiej z powodu pełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu doktorskim, w: red. P. Lisowski, *Administracja publiczna wobec procesów zmian w XXI wieku. Księga jubileuszowa Profesora Jerzego Korczaka*, Wrocław 2024, s. 905.

⁷⁵ Jak argumentują M. Bogusz i M. Miłosz, ocena dowodów nie powinna być dokonywana wyłącznie na podstawie kryterium ilościowego. Zob. M. Bogusz, M. Miłosz, *Konstrukcja związania negatywnymi recenzjami w nowym postępowaniu doktorskim i habilitacyjnym*, Państwo i Prawo 2022, z. 5, s. 96.

⁷⁶ Jak argumentuje J.P. Tarno, są one wyrazem dokonanej przez recenzenta osobistej oceny wkładu kandydata w rozwój określonej dyscypliny naukowej. Zob. J.P. Tarno, *Rola odpowiedniego stosowania...*, s. 26.

⁷⁷ Z uwagi na brzmienie art. 190 ust. 1 p.s.w.n., z konkluzji recenzji powinno wynikać, czy jest ona pozytywna i wobec tego recenzent wnioskuje o dopuszczenie kandydata do obrony rozprawy doktorskiej.

⁷⁸ A. Bochentyn, *Dowód z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym*, Warszawa 2020, s. 298-299.

⁷⁹ Takie sformułowanie zostało użyte przez Z. Kmiecika i J. Wegner w stosunku do recenzentów w postępowaniu habilitacyjnym z uwagi nie tylko na pełnioną funkcję ekspercką, lecz także członka komisji habilitacyjnej. Zob. Z. Kmiecik, J. Wegner, *Odpowiednie stosowanie przepisów k.p.a. w sprawach nadawania stopni naukowych i tytułu profesora*, Państwo i Prawo 2021, z. 3, s. 7.

tora, nie znajduje oparcia w obowiązującej regulacji⁸⁰. Tak jak w odniesieniu do promotora, recenzenci w postępowaniu o nadanie stopnia doktora nie występują tylko w jednej roli procesowej, biorąc aktywny udział w obradach komisji doktorskich łącznie z prawem do oddania głosu. W odniesieniu do recenzentów kluczowe znaczenie odgrywa ich wybór. Determinuje on wszystkie kolejne czynności przez nich dokonywane. Komfort pracy recenzenta wybranego losowo może kształtować się inaczej, aniżeli w sytuacji jego wyłonienia przez radę naukową dyscypliny, przed którą odbywa się przewód doktorski, często z inicjatywy promotora⁸¹. Jeżeli prawodawca traktuje promotora jako osobę stronnictwą i podlegającą wyłączeniu z mocy ustawy w oparciu o art. 24 § 1 pkt 4 k.p.a., to zachowując konsekwencję tego toku myślowego, promotor nie powinien mieć jakiegokolwiek wpływu na wybór recenzentów. Na uwagę zasługuje wobec tego brzmienie § 19 ust. 4 uchwały UW, która przewiduje możliwość wyłonienia recenzentów w drodze losowania z puli recenzentów w danej specjalizacji określonej rady naukowej dyscypliny. Mechanizm ten łączy w sobie losowość w wyborze recenzentów oraz zapewnienie wysokiego poziomu wiedzy specjalistycznej umożliwiającej sporządzenie recenzji.

Gdy obrona rozprawy doktorskiej odbywa się przed komisją, kontrowersyjnym jest wyłączenie jej członków od udziału w głosowaniu nad nadaniem stopnia doktora na forum rady naukowej danej dyscypliny. Przyrównywanie ich udziału w obronie rozprawy doktorskiej do pozycji świadka, nie uwzględnia specyfiki postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora. Członkowie komisji są specjalistami w określonej dziedzinie nauki, którzy zostali powołani do uczestnictwa w określonych czynnościach postępowania. Udział ten nie powoduje, że stają się oni stronnictwy. Wprost przeciwnie, uzyskując wiedzę na temat doktoranta, przebiegu obrony, mogą świadomie podjąć rozstrzygnięcie w przedmiocie nadania stopnia. Głosowanie w ramach komisji tego prawa nie powinno odbierać, ponieważ wykracza ono poza treść sporządzonej recenzji⁸². Jeszcze bardziej wątpli-

⁸⁰ Zagadnienie to nabiera doniosłości w postępowaniu habilitacyjnym ze względu na częstsze w praktyce sytuacje, gdy habilitant nie jest pracownikiem podmiotu habilitującego. Wówczas z mocy art. 221 ust. 4 p.s.w.n. recenzentem może być pracownik tego podmiotu. Taki sam mechanizm został przewidziany w art. 190 ust. 2 p.s.w.n., w odniesieniu do postępowania o nadanie stopnia doktora.

⁸¹ Na UAM sankcjonuje to przywołany już par. 13 ust. 2 uchwały UAM.

⁸² Tytułem przykładu, zgodnie z § 15 ust. 1 pkt 3 uchwały UAM, komisja doktorska podejmuje uchwałę w przedmiocie skierowania wniosku do rady naukowej dyscypliny o nada-

wym jest wliczanie członków komisji do kworum danego organu przy jednoczesnym odmawianiu im prawa głosu. Jeżeli osoby te miałyby podlegać wyłączeniu z mocy ustawy od udziału w głosowaniu nad nadaniem stopnia, to nie powinny być uwzględniane w składzie organu kolegialnego⁸³.

3.3. Decyzja w przedmiocie nadania stopnia doktora

Nie ulega wątpliwości, że uchwała podmiotu doktoryzującego w ujęciu materialnym przybiera postać decyzji administracyjnej, niezależnie od jej treści i samej nazwy. Specyfiką tej decyzji jest to, że podejmuje ją organ kolegialny na ogół w głosowaniu tajnym, obojętnie czy jest nim rada, przed którą odbyła się obrona, czy wyłoniona z jej grona komisja doktorska⁸⁴. Decyzje podejmowane przez organy kolegialne mają swoją utrwaloną tradycję w postępowaniach awansowych, co sprzyja obiektywizacji oraz kompleksowości podejmowanych rozstrzygnięć. Równocześnie pojawiają się trudności związane z uzasadnieniem decyzji podjętej przez organ kolegialny. W rzeczywistości każdy z członków takiego organu głosując może kierować się innymi względami. Tajność głosowania utrudnia bądź nawet wyklucza ich całkowite poznanie⁸⁵. Efektem takiego mechanizmu jest cała paleta rozstrzygnięć, które w sposób realny mogą zaistnieć w ramach konkretnego postępowania.

Możliwą do wyobrażenia jest sytuacja, w której pomimo pozytywnego wniosku komisji rada naukowa podejmie uchwałę o odmowie nadania

nie albo odmowę nadania stopnia doktora. Z kolei zgodnie z § 19 ust. 1 uchwały UAM, stopień doktora nadaje rada naukowa dyscypliny w drodze decyzji administracyjnej podpisanej przez przewodniczącego rady naukowej dyscypliny.

⁸³ W ogólnym postępowaniu administracyjnym, w miejsce wyłączonego członka organu kolegialnego wstępuje inny członek. Gdy liczba członków organu jest stała, wówczas osoby podlegające wyłączeniu z mocy ustawy powinny podlegać wyłączeniu z kworum. W przeciwnym (skrajnym) wypadku organ może liczyć więcej członków wyłączonych, aniżeli uprawnionych do głosowania. Zagrożone może być kworum do podjęcia uchwały.

⁸⁴ Wniosek komisji do rady w przedmiocie nadania stopnia doktora także podejmowany jest kolegialnie.

⁸⁵ Z tego powodu w doktrynie uzasadnienie decyzji organu kolegialnego określono mianem problematycznego. Zob. P. Dańczak, *Postępowanie jurysdykcyjne ...*, s. 851. W innym miejscu wskazano, że rozwiązaniem przeciwdziałającym zagrożeniu niepełnego uzasadnienia jest powierzenie jego sporządzenia przewodniczącemu organu lub wyznaczonej przez niego osobie. Zob. Z. Kmiecik, *Decyzja administracyjna organu kolegialnego*, *Państwo i Prawo* 2022, z. 2, s. 53.

stopnia doktora⁸⁶. Każdy z członków rady w dokonywaniu ocen naukowych, a tym samym głosowaniu nad nadaniem stopnia naukowego jest niezależny. Stanowi to istotny przejaw wolności akademickiej. Trzeba jednak brać pod uwagę, że sytuacja braku zgodności pomiędzy wnioskiem komisji doktorskiej, a nadaniem bądź odmową nadania stopnia doktora może rodzić zarzuty braku transparentności oraz niezrozumienia. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, że w przypadku odmowy nadania stopnia ich autorem byłby przede wszystkim kandydat, który w napisanie rozprawy i jej obronę włożył sporo czasu i wysiłku. Z tego względu należy postulować, aby ewentualne negatywne opinie o pracy bądź o przebiegu obrony zostały wypowiedziane przed głosowaniem w przedmiocie nadania stopnia doktora. Pozwoliłoby to nie tylko na sporządzenie rzeczowego uzasadnienia uchwały, lecz przede wszystkim dałoby kandydatowi szansę na zapoznanie się z motywami rozstrzygnięcia w jego życiowej sprawie. Innymi słowy, mając świadomość trudności w sporządzeniu uzasadnienia decyzji podjętej przez organ kolegialny, kandydat ma prawo dowiedzieć się, jakie powody zadecydowały o odmowie nadania mu stopnia⁸⁷.

Do uzasadnienia decyzji o odmowie nadania stopnia doktora z mocy art. 178 ust. 3 p.s.w.n. odpowiednie zastosowanie znajduje art. 107 § 3 k.p.a. Kolegialny charakter decyzji podjętej w głosowaniu tajnym nie zwalnia organu od wskazania faktów, które uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, a nadto wyjaśnienia podstawy prawnej decyzji, z przytoczeniem przepisów prawa⁸⁸. Jak zostało to już zauważone, brak wyrażenia przez członków rady naukowej dyscypliny stanowisk przy wcześniejszym pozytywnym wniosku komisji doktorskiej o nadanie stopnia oraz negatywnym wyniku głosowania mógłby znacząco

⁸⁶ Tytułem przykładu, uzasadnieniem dla takiego rozstrzygnięcia byłoby oparcie się przez komisję na tzw. recenzjach grzecznościowych, krytycznych w swojej treści z niewyjaśnionymi wnioskami pozytywnymi.

⁸⁷ Struktura organu wydającego decyzje nie może stanowić powodu dla różnicowania praw procesowych jednostek. Zob. M. Mincer-Jaśkowska, Głosa do wyroku NSA z 4.7.1994 r., II SA 558/94, Przegląd Sądowy 1995, 11/12, s. 155.

⁸⁸ W orzecznictwie sądowym wskazuje się niekiedy na mniejszy rygoryzm uzasadnienia decyzji organu kolegialnego nie precyzując jednak, na czym miałyby on polegać. Zob. wyrok NSA z 18.1.2023 r., sygn. III OSK 1540/22, CBOSA. Tak samo zob. P. Dańczak, Decyzja administracyjna w indywidualnych sprawach studentów i doktorantów, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 112.

utrudnić sporządzenie uzasadnienia podjętej decyzji⁸⁹. Uzasadnienie lakoniczne, czy tym bardziej nie odpowiadające rzeczywistości stanowi rzeczy, mogłoby stanowić podstawę do zmiany wydanej decyzji w ramach postępowania odwoławczego przed Radą Doskonałości Naukowej⁹⁰.

3.4. Sądowa kontrola postępowania

Trudności związane z uzasadnieniem decyzji organu kolegiального przekładają się na jej sądową kontrolę. Wynikają one ponadto ze specyfiki decyzji i poprzedzającego jej wydanie postępowania, w którym istotną rolę odgrywa wartościowanie i dokonywanie ocen. Z tego powodu w orzecznictwie i doktrynie zgodnie przyjmuje się, że kontrola sądowa postępowań awansowych obejmuje materię procesową⁹¹. Sądy powołane do oceny legalności działania administracji publicznej, skądinąd słusznie, powstrzymują się od wnikania w materię zupełnie dla nich obcą. O ile teoretycznie można by sobie wyobrazić merytoryczną ocenę przez sądy argumentacji przedstawionej w recenzjach z zakresu nauk prawnych⁹², o tyle trudno byłoby o nią w dyscyplinie nauk chemicznych czy fizycznych. Poza tym, ingerencja sądów w zagadnienia materialnoprawne stanowiłaby naruszenie wolności akademickiej. To sądy, a nie świat nauki, decydowałyby wówczas o nadaniu stopnia doktora. Mówiąc inaczej, sądy nie są uprawnione do rozwiązywania merytorycznych sporów powstałych w świecie nauki.

Poprzestanie w ramach kontroli sądowej na kwestiach proceduralnych nie oznacza, że jest ona powierzchowna, a uzasadnienie decyzji o odmo-

⁸⁹ Nie wydaje się, aby przesadą było w sytuacji skrajnej zwrócenie się przez podmiot sporządzający uzasadnienie do członków organu kolegiального o wskazanie motywów, które pomogłyby przygotować jego treść.

⁹⁰ Jeżeli tylko uzasadnienie nie jest obciążone takimi brakami, które w ogóle uniemożliwiały odniesienie się do jego treści w odwołaniu, Rada w przypadku aprobaty dla rozstrzygnięcia organu I instancji, kierując się względami szybkości postępowania, powinna swoim własnym uzasadnieniem konwalidować braki pisemnych motywów tego organu. Tak samo zob. A. Jakubowski, *Uzasadnienie decyzji w postępowaniu rekrutacyjnym na studia doktoranckie* [w:] red. J.P. Tarno, A. Szot, P. Pokorny, *Specyfika postępowań administracyjnych w sprawach z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki*, Wydawnictwo Instytut Rozwoju Szkolnictwa Wyższego, Lublin 2016, s. 346.

⁹¹ Wyrok NSA z 26.11.2024 r., sygn. III OSK 5626/21, CBOSA. Jak zauważył J. Borkowski, w nielicznych przypadkach może ona dotyczyć prawa materialnego. Szerzej zob. J. Borkowski, *Podstawy prawne ...*, s. 164.

⁹² Trzeba jednak pamiętać, że sędziowie są praktykami, a nie teoretykami prawa. Ich profil zawodowy nie jest nakierowany na prowadzenie badań naukowych.

wie nadania stopnia może być niepełne. Tak samo jak na etapie administracyjnego postępowania odwoławczego, sądy administracyjne w ramach kontroli działania administracji publicznej są zobowiązane do weryfikacji zgodnego z prawem przebiegu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora. Uzasadnienie decyzji, z którego powinien wynikać przebieg postępowania oraz przesłanki, którymi kierowano się podejmując decyzję o odmowie nadania stopnia doktora stanowi istotny punkt odniesienia dla sądu w ocenie legalności całej procedury⁹³. Mówiąc inaczej, braki uzasadnienia w znaczący sposób utrudniają udzielenie odpowiedzi na pytanie o to, czy podejmowane w jej ramach czynności oraz finalny rezultat są zgodne z prawem.

W procesie sądowej kontroli postępowania o nadanie stopnia doktora sądy w znacznym stopniu są obowiązane do uwzględniania regulacji wewnętrznych obowiązujących na poszczególnych uczelniach. W aktualnym stanie prawnym odgrywają one istotne znaczenie dla jego przebiegu. Sądowa kontrola tego postępowania z pominięciem regulacji wewnętrznych byłaby niemożliwa. Ewolucja prawa o szkolnictwie wyższym, w tym postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora pokazuje, że podejmowane w stosunku do podmiotów indywidualnych rozstrzygnięcia niekoniecznie zapadają wyłącznie na podstawie przepisów prawa powszechnie obowiązującego. W takiej sytuacji sądy w procesie kontroli legalności podejmowanych rozstrzygnięć nie mogą abstrahować od regulacji wewnętrznych. Z kolei uregulowania procesowe tego rodzaju powinny spełniać standardy sprawiedliwości proceduralnej, dekodowane m.in. z prawa do dobrej administracji⁹⁴.

Przeprowadzona analiza dowiodła, jak dalece regulacje wewnętrzne mogą być różnorodne. Pytanie, jakie się nasuwa, dotyczy zasadności utrzymywania tego stanu rzeczy. Większa jednolitość regulacyjna pozwoliłaby na wykształcenie się orzecznictwa, które w realny sposób mogłoby ustrzeżać przed taką interpretacją poszczególnych regulacji, która byłaby niezgodna z prawem. Tak samo doktryna prawa miałaby większą szansę na objęcie istniejącej (jednolitej) regulacji swoim zasięgiem. Bogate orzecnic-

⁹³ Jak zauważył J. Borkowski w oparciu o analizę orzecznictwa, sąd ocenia logikę i siłę przekonywania uzasadnienia uchwały łącznie z recenzjami, które stanowią podstawę jego treści. Zob. J. Borkowski, *Podstawy prawne ...*, s. 165.

⁹⁴ Zob. art. 41 Karty Praw Podstawowych UE (Dz.U.UE.C.2007.303.1). Zob. też postanowienia rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy (2007)7 Prawo do dobrej administracji.

two sądowe i poglądy doktryny stanowią wartość samą w sobie dla zgodnego z prawem stosowania obowiązującej regulacji prawnej.

4. Uwagi końcowe

Z przeprowadzonych rozważań płynie podstawowy wniosek *de lege lata* o konieczności ostrożnego (a nie mechanicznego) przenoszenia rozwiązań z ogólnego postępowania administracyjnego na grunt postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora⁹⁵. Nie stracił na aktualności wypowiedziany przed laty pogląd o odmienności postępowania administracyjnego od procesu kwalifikacyjnego dotyczącego nadania stopnia doktora⁹⁶. Odpowiednie stosowanie k.p.a. jako działanie pomocnicze nie powinno prowadzić do zmiany charakteru tego postępowania awansowego. W większym stopniu trzeba uwzględnić specyfikę prowadzenia badań naukowych oraz łączącą się z tym wolność akademicką. Szanowane powinny być obowiązujące w tej materii zwyczaje. W przeciwnym razie rola promotora zostanie sprowadzona do bezkrytycznego zwolennika nadania stopnia naukowego „swojemu” doktorantowi, a recenzenci na podstawie art. 24 § 1 pkt 4 k.p.a. równie bezrefleksyjnie będą wyłączani od czynności w przewodzie doktorskim wykraczających ponad sporządzenie recenzji. Sztucznie wprowadzany obiektywizm w istocie rzeczy nie gwarantuje wyższego poziomu bronionych rozpraw doktorskich. Celowi temu *de lege ferenda* służyłoby ujednolicenie regulacji procesowej postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora połączone z szeroką i pogłębioną refleksją ze strony przedstawicieli nauki oraz orzecznictwa sądowego nad jego przebiegiem. W ten sposób szansa na bardziej przemyślane przenoszenie rozwiązań procesowych z k.p.a. na obszar postępowań awansowych w nauce byłaby daleko większa.

⁹⁵ Rację mają Z. Kmiecik oraz J. Wegner określając nadmiernymi oczekiwania, że sam fakt posiłkowego stosowania k.p.a. w sprawach awansów naukowych zapewni taki poziom ochrony, jak w innych sferach aktywności administracji publicznej. Zob. Z. Kmiecik, J. Wegner, *Odpowiednie stosowanie przepisów k.p.a.* ..., s. 18-19.

⁹⁶ Z. Ziemiński, *Syndrom dysfunkcjonalności ustawodawstwa (na przykładzie przepisów o stopniach i tytułach naukowych)*, RPEiS 1995, z. 1, s. 149.

Bibliografia

1. Błachnio-Parzych A., Przepisy odsyłające systemowo (wybrane zagadnienia), Państwo i Prawo 2003, z. 1,
2. Bochentyn A., Dowód z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym, Warszawa 2020,
3. Bogusz M., M. Miłosz, Konstrukcja związania negatywnymi recenzjami w nowym postępowaniu doktorskim i habilitacyjnym, PiP 2022, z. 5,
4. Bogusz M., M. Jędrzejczak, Zagadnienie wyłączenia członka organu doktoryzującego i członka komisji doktorskiej z powodu pełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu doktorskim, w: red. P. Lisowski, Administracja publiczna wobec procesów zmian w XXI wieku. Księga jubileuszowa Profesora Jerzego Korczaka, Wrocław 2024,
5. Borkowski J., Podstawy prawne nadawania stopni i tytułu, naukowych i w zakresie sztuki, a kontrola sądu administracyjnego w tych sprawach, w: red. J. Góral, Ratio est anima legis. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Janusza Trzcińskiego, Warszawa 2007,
6. Dajnowicz-Piesiecka D., Ł. Kierznowski, Awanse naukowe młodych naukowców (perspektywy i wyzwania), PiP 2022, z. 5,
7. Dańczak, Decyzja administracyjna w indywidualnych sprawach studentów i doktorantów, Warszawa 2015,
8. Dańczak P., Postępowanie jurysdykcyjne szczególne w sprawach zakładowych na przykładzie wybranych aspektów postępowań administracyjnych z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki, w: red. G. Łaszczyca, A. Matan, System Prawa Administracyjnego Procesowego. Tom IV. Postępowania autonomiczne i szczególne. Postępowania niejurysdykcyjne, Warszawa 2021,
9. Gurdek M., Sposób procedowania w razie otrzymania dwóch negatywnych recenzji w przewodzie doktorskim, Roczniki Administracji i Prawa 2023, z. 4,
10. Hauser M., Odesłania w postępowaniu przed TK, Warszawa 2008,
11. Jakubowski A., Uzasadnienie decyzji w postępowaniu rekrutacyjnym na studia doktoranckie, w: J.P. Tarno, A. Szot, P. Pokorny, Specyfika postępowań administracyjnych w sprawach z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki, Lublin 2016,
12. Jaśkowska M., Glosa do wyroku NSA z 4.7.1994 r., II SA 558/94, Przegląd Sądowy 1995, 11/12,

13. Kierznowski Ł., Stopnie naukowe i stopnie w zakresie sztuki. Komentarz, Warszawa 2021,
14. Kilian M., Modelle der Juristenausbildung in Europa – Eine Standortbestimmung. Deutscher Anwaltverlag, Bonn 2010,
15. Kmieciak Z., J. Wegner, Odpowiednie stosowanie przepisów k.p.a. w sprawach nadawania stopni naukowych i tytułu profesora, PiP 2021, z. 3,
16. Kmieciak Z., Decyzja administracyjna organu kolegialnego, PiP 2022, z. 2,
17. Miłosz M., Konstrukcja związania negatywnymi recenzjami w nowym postępowaniu doktorskim i habilitacyjnym, PiP 2022, z. 5,
18. Sieniuc M., Jednostka w postępowaniach w sprawach nadania stopnia i tytułu naukowego. Studium z prawa administracyjnego procesowego, Łódź 2019,
19. Tarno J.P., Rola odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. w postępowaniach w sprawach stopni naukowych (wybrane zagadnienia), ZNSA 2011, z. 6,
20. Wojtuń M., Sprawiedliwość proceduralna w postępowaniach awansowych, PiP 2021, z. 2,
21. Ziemiński Z., Syndrom dysfunkcjonalności ustawodawstwa (na przykładzie przepisów o stopniach i tytułach naukowych), RPEiS 1995, z. 1,